

ŠE O TRŽAŠKI ŠKOFIJSKI SINODI**Narodna mržnja in žeja po slovanskem zavojevanju****Kakšna so načela o pravičnem ravnanju z manjšinami - „Beneški Slovenci niso Slovenci“ - Najuspešnejši komunistični agitatorji**

Dne 28. januarja je naš list priobčil, kot je bila njegova dolžnost, uvodnik o zadnji tržaški škofijski sinodi. To je storil, ker je menil in zapisal, da je ta cerkveni zbor zelo pomemben dogodek »ne le za versko, temveč tudi za narodno življenje našega ljudstva«.

Zakaj? Zato, ker Slovenci naših krajev, kot vsak le nekoliko poučen človek dobro ve, niso bili niti v cerkvenem življenju enakopravni z vladajočim narodom. Saj je šlo vendar že v zgodovino, kako se je pod fašistično strahovlado pri nas tudi vera poniževala v sredstvo raznarodovanja in kako so številni nacionalistični italijanski duhovniki, in med njimi celo dostojanstveniki, fašistom pri tem nekrščanskem delu — pomagali.

Takò je bilo v Istri, takò na Tržaškem in Goriškem in takò zlasti v Beneški Sloveniji, kjer je fašizem pustil tolikanj globoke sledove, da se tam še dandanašnji trpe v dveh tretjinah slovenskih duhovnih dušni pastirji, ki pridigajo vernikom v tujem jeziku gospodujočega naroda. Dušno pastirstvo je v Beneški Sloveniji še vedno politično orožje raznarodovanja.

POHVALA SKLEPOV TRŽASKE SINODE

Zadnji tržaški cerkveni zbor pa je, zlasti pod vplivom prelata dr. Jakoba Ukmarja, sprejel člene in smernice, ki taki zlorabi vére popolnoma nasprotujejo. Tako smo navedli člen 15., v katerem se nalaga duhovnikom teh obmejnih krajev dolžnost, da se varujejo »duha nezdravega nacionalizma in si prizadevajo, da se ta duh tudi v vernikih izkorenini«.

Dobesedno smo objavili tudi člen 81, ki določa, da morajo duhovniki »znati jezike vernikov« ter paziti, da ne bodo verniki te ali one narodnosti škode »trpeli ne v pridigovanju ne v spovednici«. Nadalje smo v celoti natisnili člen 69, kateri predpisuje, da se »morajo gojenci našega semenišča naučiti obih krajevnih jezikov«.

V dokaz, kako bi lahko bili sklepi sinode koristni Slovincem, bi mogli navesti tudi člen 93, ki ukazuje duhovnikom, da ustanove nedaleč od cerkve društveni dom z dvorano in knjižnico, kjer bi verniki, razume se, da vsak v svojem jeziku, prejeli pouk, se pošteno zabavali in čitali dobre knjige.

Vse te člene smo pohvalili. Če se bodo do podrobnosti izvedli, smo napisali, pojde »tržaški cerkveni zbor iz l. 1959 častno v

zgodovino«. Saj bo odločilno pripomogel »k trajnemu pomirjenju v tem delu Evrope«.

**»NACIONALISTI
V FRANČIŠKANSKI KUTI«**

Ugodnejše ocene o cerkvenem zboru bi ne mogel noben list objaviti. Toda kaj se je zgodilo? Videmski dnevnik Messaggero Veneto, ki velja za duhovno podružnico tržaškega Piccola, je prinesel pod gornjim naslovom proti nam zelo oster napad, o katerem smo slišali, da ga je spisala tržaška cerkvena osebnost.

Zakaj nas člankar napada in označuje za slovenske nacionaliste? Pravi vzrok je ta, ker se nismo zadovoljili s tem, da navedemo in pohvalimo Slovincem ugodnih členov, temveč poudarili obenem, da je njihova veljavnost odvisna v prvi vrsti od tega, ali se bodo v dejanskem življenju resnično in dosledno izvajali, ali pa ostali na papirju.

Tega nismo pripomnili iz kake sovražnosti, ampak zato, ker nas dolga politična skušnjava na žalost uči, da načela so eno, njihovo dejansko izvajanje pa drugo. Kaj nam na priliko koristi svobodoljubna ustava Italijanske republike, ki obljublja narodnim manjšinam posebno zaščito njihovih jezikovnih pravic, ako ni Italija že nad eno desetletje izdala niti enega ukrepa, s katerim bi svojo obljubo uresničila?

In kaj nam pomaga Posebni statut Londonskega sporazuma, če ga ljudje, kateri bi ga morali izvajati, označujejo za običajen »kos papirja?« Vsa naša javnost tudi

ve, kako je od tržaškega škofa odvisni list Vita Nuova še preteklega decembra poudaril, da tej mednarodni pogodbi ne more »priznati veljave«. O dvojezičnosti, ki jo predpisuje londonski dogovor in s katero se je pečala tudi tržaška sinoda, je pa od škofa imenovani predsednik Ital. kat. akcije dr. Sardos izjavil, da je »zoper naravo«, ne da bi ga zato kdo klical na odgovornost.

NOVO POGAVJE CERKVE POLITIKE?

Kdo naj se spričo tega še čudi, da so Slovenci previdni in da se pri vsakem še tako dobrem zakonu sprašujejo, ali bo tudi izveden! Ker smo zahtevali, naj se cerkveni predpisi spoštujejo, so nas ozmerjali za »nacionaliste v frančiškanski kuti«, čeprav bi morala biti naša zahteva za vsakega poštenega človeka in zlasti za kristjana samo po sebi umljiva.

Zakaj smo mi nacionalisti? Menda zavoljo tega, ker smo v svojem članku omenili, kako so žal tudi v naši škofiji ponekod cerkvene razmere v nasprotju s členi in priporočili zadnje tržaške sinode. Saj se v številnih cerkvah Trsta z znatno slovensko manjšino ne čuje med službo božjo nikdar niti ena slovenska beseda. Naj omenimo le cerkev očetov klaretancev v ulici S. Anastasio in cerkev očetov jezuitov. Sestavili bi lahko obširno, splošno statistiko, ki bi ne bila ravno spodbudna. Številni italijanski duhovniki se pač drže nazorov predsednika Kat. akcije in Vite Nuove, da je dvojezičnost, ko gre za Slovence, »proti naravi«.

Predpisi naj se res izvajajo

Te stvari smo omenili, da pokažemo, s kolikimi težavami je združeno izvajanje sklepov tržaške sinode. Gre za pravi prevrat v cerkveni politiki naše škofije. Ukoreninjena nacionalistična krivičnost je pač bolezen, ki se ne dà tako izlahka izlečiti in zamenjati z resničnim krščanstvom.

Če bi pa sklepi cerkvenega zbora ostali kot mnogi drugi zakoni le na papirju, bi to bila nesreča ravno tako za Slovence kot za Cerkev in državo. Slovenski verni ljudje bi bili globoko razočarani, imeli bi občutek, da so prevarani, da zanje ne velja pravica niti v Cerkvi.

Če jih nikjer nihče ne upošteva kot enakopravne in enakovredne ljudi, bi mogli priti v skušnjava, da odklonijo sploh obstoječi družbeni red ter se približajo najskrajnejši opoziciji, se pravi komunizmu.

Tisti duhovni gospodje, ki uganjajo pri nas tako protislovensko cerkveno politiko, so najučinkovitejši komunistični agitatorji med našim narodom, so nehotoma najhujši nasprotniki kat. Cerkve.

Kako naj bodo ljudje globoko vdani Cerkvi, ako so njeni zastopniki narodni sovražniki vernikov, zlorablajoči sleherno stvar proti našemu ljudstvu! Manjšinski členi tržaške sinode so gotovo pravični in mi smo se jih zveselili. Toda takoj so se našli duhovni gospodje iz Trsta, kateri so jih s svojim člankom v Messaggeru Venetu izkoristili zoper Slovence. Sklepe cerkvenega zbora, piše dnevnik, prešinja »duh bratstva in pravičnosti«. Namesto da bi Novi list to priznal, nadaljuje »svojo nacionalistično in protikrščansko gonjo«.

RADIO TRST A

Nedelja, 21. februarja, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenski narodni motivi; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Kronika sedmih dni v Trstu; 15.20 Slovenska zborovska glasba; 17.00 »Gospoda Matije zadnji gost« (Ivana Pregelj - Jože Peterlin). Igrajo člani RO; 21.00 Pesniki in njih stvaritve: »Elizabeth Barrett Browning« (M. Jevnikar); 21.30 Zbor »Vatroslav Lisinski; 22.00 Nedelja v športu.

Ponedeljek, 22. februarja, ob: 18.00 Oddaja za najmlajše: »Male dame« (Louisa May Alcott - Nives Cechet - Franc Gašperlin). Igrajo člani RO; 19.00 Utrinki iz znanosti in tehnike; 20.00 Športna tribuna; 20.30 Modest Mussorgski; »Boris Godunov«, opera s prologom in 4 dejanji — Tržaški filharm. ork. in zbor Občinskega gledališča »G. Verdi«, vodi Richard Kraus. Približno ob 21.30 »Opera, avtor in njegova doba«.

Torek, 23. februarja, ob: 18.00 Radijska univerza: Janko Košir: Osnove sodobnega kmetijstva: »Osuševanje zemljišč«; 18.35 Vokalni kvartet »Večernica«; 19.00 Sola in vzgoja: Ivan Teuerschuh: »Mladoletni zločinci včeraj in danes«; 21.00 Ilustrirano predavanje: Mirko Javornik »Tuje jadro na obzorju: Legenda o Vineti, potopljeni prestolnici kralja Sama«; 22.00 Umetnost in življenje: Miran Pavlin: »VIII. rimska Kvadrantal«; 21.15 Jugoslovanski skladatelj: Stevo Mokranjac (Pavle Merku).

Sreda, 24. februarja, ob: 18.00 Z začarane police: Ivanka Cegnar: »Ošabna trgovčeva hčerka«; 19.00 Zdravstvena oddaja; 21.00 Avtor tromesečja: Ugo Betti: »Usad na severni postaji«; drama v 3 dej. Prevedel Martin Jevnikar. Igrajo člani RO.

Četrtek, 25. februarja, ob: 18.00 Radijska univerza: Franc Orožen: Zivljenje Babiloncev in Asirceev: »Prehrana«; 19.00 Širimo obzorja: Jože Peterlin: Sprehodi po tržaških muzejih: »Muzej gradu Sv. Justa«; 21.00 Oblednica tedna: Boris Mihalič: »Spomin na Žižko, vodjo čeških Husitov, ob 600-letnici smrti«. Približno ob 21.50: Iz sodobne književnosti: »Igor Sentjurec in njegova dela: Molitev za morilca« (Franc Jeza).

Petek, 26. februarja, ob 18.00 Lovski spomini Ivana Rudolfa: »Po hudi zimi«; 18.10 Zoltan Kodaly: Hary Janos, suita; 18.35 Mladinski zbori; 19.00 Sestanek s poslušalkami; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Znanost in tehnika: Aljoša Vesel: Kako nastane avto; 22.15 Koncert violinista Roka Klopčiča, pri klavirju Marjan Lipovšek.

Sobota, 27. februarja, ob: 15.00 Koncert operne glasbe, ki ga vodi Napoleon Annovazzi, s sodelovanjem sopranistke Angelike Tuccari in mezosopranistke Oralie Dominguez. Igra ork. Italijanske Radiotelevizije iz Milana; 16.00 Dante Alighieri: Božanska Komedija — Vice, XV. spev. Pripravil Boris Tomažič, prevod Alojzij Gradnik; 18.00 Radijska univerza: Miran Pavlin: Kemija razkriva zlorabe živil: »Nekaj besed o mleku«; 18.10 Pesmi in pleši raznih narodov; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 20.40 Slovenski oktet; 21.00 »Mož v sliki«, fantastična zgodba (Roderick Wilkinson - Boris Mihalič). Igrajo člani RO.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 21. februarja, **nedelja**: Irena, Marcel
- 22. februarja, **ponedeljek**: Marjeta, Peter
- 23. februarja, **torek**: Marta, Bogdan
- 24. februarja, **sreda**: Matija
- 25. februarja, **četrtek**: Aleksander
- 26. februarja, **petek**: Andrej
- 27. februarja, **sobota**: Gabrijel

ZVEZA POD MORJEM

Kakor je znano, sestavljajo Japonsko štirje večji otoki in nešteto manjših. Čeprav leže blizu drug drugega, je vendar zveza med njimi dostikrat pretrgana. Ob obalah divjajo namreč skoraj neprestano tajfuni in viharji. Zato je vlada sklenila, da bo vse večje otoke povezala med sabo s podmorskimi predori. Med otokoma Hokkaidom in Houshu bo kmalu dograjen 18 kilometrov dolgi in 13 metrov široki predor.

Narodna mržnja in žeja po slovanskem zavojevanju

(Nadaljevanje s 1. strani)

Nekrščanski nacionalisti smo pa zato, ker zahtevamo, naj se cerkveni predpisi **res izvajajo** in raztegnejo tudi na preganjano Beneško Slovenijo. Ali je tako pisanje zoper nas pošteno, lahko presodi vsak človek z ulice.

»TAKO ZVANA« BENEŠKA SLOVENIJA

Da smo se v našem članku o tržaški sinodi drznili spomniti tudi naših bratov v videmski pokrajini, je sploh najtežji greh, ki smo ga zakrivali. Messaggero Veneto namiguje, da lažemo, ako pišemo, da so »slovenski katoličani v tako zvani Beneški Sloveniji žrtve verskega in narodnega preganjanja«.

Tržaški gospod, ki je napisal članek v Messengeru, pozna, kot trdi, »zelo dobro« Beneško Slovenijo. Tako dobro, da se povzpne do naslednje trditve: »v vseh krajih, vaseh in naseljih dežele je jezik, ki ga **vsil v vseh svojih odnosih na splošno uporabljajo — furlanščina**. Da bi prebival tam **en sam človek**, ki ne zna in govori furlanščine, tega nam noben Besednjak ne bo natvezel«.

Pisec zares »prav dobro« pozna Beneško Slovenijo: tako dobro, kot so jo poznali

fašisti in jo danes poznajo italijanski raznarodovalci. Zanje ondotni Slovenci **sploh niso Slovenci**, so kvečjemu nekaki furlansko - slovenski mešanci. Ker razumejo furlanščino, se dušno pastirstvo prav lahko opravlja v **italijanščini**.

Tako pisanje je sicer v nasprotju z dejanskimi razmerami in zato lažljivo, a vzmimo, da je v njem nekaj resnice in da **res vsi Slovenci razumejo furlanščino**. Kaj sledi iz tega? Vse, kar hočete, toda samo to ne, da so zavoljo tega **zgubili pravico do dušnega pastirstva v lastnem jeziku ali narčju**. Tako umovanje je namreč umovanje fašistov in potujčevalcev in ne Kristusove Cerkve.

Ker smo se mi postavili na stališče cerkvenega nauka, po katerem pripada dušno pastirstvo vsem ljudstvom in zategadelj tudi Beneškim Slovincem v materinem jeziku, so nam v Messengeru očitali, da nas navdaja »narodna mržnja, žeja po slovanskem zavojevanju in nič drugega!«

S takimi možmi, pa naj bodo tudi duhovniki, je seveda nemogoče se sporazumeti ali sodelovati, zakaj ti bodo umrli, preden bodo spoznali, kaj je krščanska pravičnost do narodnih manjšin.

Francoska jedrska bomba v puščavi

V soboto ob 7. uri zjutraj je De Gaulle dal razstreliti prvo francosko jedrsko bombo na ozemlju Reggane sredi saharske puštinje. Bomba je približno enako močna, kot je bila prva ameriška, ki so jo med vojno spustili na japonsko mesto Hirošimo. Zato je to orožje danes zastarelo, a odpira vendarle Franciji vrata v društvo atomskih držav, kamor so doslej spadale le Amerika, Rusija in Velika Britanija.

To je tudi vzrok, zakaj se De Gaulle tako veseli razstrelitve. »Hurà! za Francijo!« je vzkliknil v neki brzovavki. »Od tega jutra dalje je Francija močnejša in ponosnejša«. Po De Gaullovem mišljenju je njegova domovina sedaj dobila pravico, da kot enakopravna atomska država vodi z ostalimi tremi velesilami pogajanja o jedrski razorožitvi.

Nezadovoljstvo po vsem svetu

Z druge strani pa je izven vsakega dvoma, da si je Francija za razstrelitev bombe izbrala politično najneugodnejši trenutek, ki si ga človek more zamisliti. Razstrelitev se je izvršila kljub sklepu Združenih narodov, naj vse države do nadaljnjega opuste sleherne jedrske poskuse, in v času, ko v Zenevi ravno tečejo pogajanja o odpravi atomskega orožja.

Najodločnejšo obsodbo De Gaullovega ravnanja so izrekle seve afriške države, ki naj bi se sestale, da sklenejo primerne poračilne ali maščevalne ukrepe zoper Francijo. Mnogi predlagajo, naj bi se s Francijo pretrgali gospodarski odnosi. Povračilno politiko vodi Naserjeva Združena arabska republika, kateri sta se pridružili tudi Maroko in Burgibova Tunizija.

Nevolja se je razširila seve tudi v Azijo. Japonski zunanji minister je naročil svoje

mu poslaniku v Parizu, naj zoper razstrelitev odločno protestira pri De Gaullovi vladi. Radio rdeče Kitajske je pa izjavil: »Francija je razstrelila svojo bombo navzlic odločni obsodbi afriških narodov in svetovne javnosti«.

Amerika, Rusija in — Nemčija

Washingtonska vlada je sprejela vest o razstrelitvi z ledeno udržanostjo, medtem ko je Moskva dogodek »obžalovala« in izjavila, da ne bo mogla »ostati brezbrizna«, če bi se razstreljevanja »na zapadu nada!jevala«. Edini državi na svetu, ki sta De Gaulle čestitali sta bili doslej Holandska in — **Adenauerjeva Nemčija**.

Italija v Parizu sicer ni protestirala, rimska vlada je De Gaullovo ravnanje celo nekako odobrila, češ da jedrska razstrelitev v Sahari ne ogroža zdravja prebivalstva republike, povsem drugega mišljenja je pa skupina italijanskih učenjakov, ki se je s posebno izjavo postavila zoper jedrski poskus v Sahari.

Sedaj beremo v časopisih, da oblak z radioaktivnimi žarki in atomskim prahom ne pojde čez Italijo, ampak samo preko Južne Grčije, odtod v Turčijo in v notranjost Azije. Prebivalstvo Italije je torej lahko mirno in brez skrbi, zakaj njegovo zdravje ni niti najmanj ogroženo.

Dogodek nam vsekakor dokazuje, kako je nacionalizem vrhovni zakon, vodeč politiko Francije. Ko gre za francoske koristi, se De Gaulle prav malo **ozira na Združene narode** ter na mnenje **drugih bilo belih bilo temnopoltih narodov**. Miroljubnemu človeštvu ne preostane drugo upanje, kot da se Francija zdaj potolaži, stopi v družbo atomskih velesil ter pristane na splošno jedrsko razorožitev.

Padec Milazzove vlade

V ponedeljek se je položaj na Siciliji iznenada presuknil. Demokristjanski deželni poslanec Santalco je odkril javnosti, kako so ga Milazzovi pristaši skušali podkupiti, da bi se izneveril svoji stranki. K njemu so poslali Milazzovega kršč. socialca Ludvika Corraa, ki je ponudil Santalcu 70 milijonov lir, ako prestopi k Milazzu.

»Spočetka sem ga hotel oklofutati«, je dejal, »toda pozneje sem se iz političnega računa hlinil, da sprejemam njegovo ponudbo«. Santalco je zatem spletko še razširil. Ker je Milazzova vlada za večino v deželnem zboru potrebovala še dva glasova, je obljubil, da potegne s seboj še dva tovariša, a zahteval za to ne 70, marveč 100 milijonov.

Pogreb kardinala Stepinca

Medtem ko so bili vsi prepričani, da bodo truplo kardinala Stepinca pokopali v rojstni vasi Krašiću, je iz Beograda iznenada prišlo dovoljenje, da smejo kardinala položiti v grobnico zagrebške stolnice.

Iz Krašića so zato krsto v petek prepeljali v zagrebško stolnico, ki je bila vso noč odprta, da so verniki lahko kropili svojega nadškofa. Zalne molitve je ob nabito polni cerkvi opravil apostolski administrator zagrebške nadškofije dr. Franjo Šeper ob asistenci domala vseh jugoslovanskih škofov razen ljubljanskega, ki je v Rimu, in dveh drugih, ki sta bolna.

Dunajski kardinal hudo ranjen

Pogreb bi moral voditi, kot je odločil sv. oče, dunajski kardinal dr. Franz König. Toda ko se je vozil proti Zagrebu, je med Novim Marofom in Varaždinom v soboto zjutraj postal žrtev hude prometne nesreče. Da bi se izognil nekemu kolesarju, je kardinalov šofer zavozil na levo stran ceste, in sicer prav v trenutku, ko je izza ovinka pripeljal tovornik. Avstrijec je pritisnil na zavore, toda avto je zaradi spolzke ceste zašel še bolj v levo ter se z vso silo zaletel v tovornjak.

Vozač je bil na mestu mrtev, kardinal in njegov tajnik pa hudo ranjena. Odpeljali so ju v Varaždin, kjer so jima nudili prvo pomoč. Poleg domačih zdravnikov so ju isti dan pričeli zdraviti trije specialisti iz Zagreba, zvečer pa je z Dunaja dospel še kardinalov osebni zdravnik. Nadškofu so ugotovili hude rane na lobanji, zlom ene noge in težke rane na telesu, tajnik si je pa zlomil obe nogi, se težko ranil po glavi in si pretresel možgane.

Zadnje poročilo javlja, da je njuno zdravstveno stanje resno, a da ni nevarnosti za življenje. V Beogradu je namestnik zunanje ministra dr. Brilej izrazil avstrijskemu veleposlaniku sočustvovanje vlade za nesrečo.

PRAVI MOZ

Kot vsi listi se je tudi Vita Nuova spomnila kardinala Stepinca. Njen urednik Giuseppe Dagri hvali na njem zlasti to, da se ni hotel za nobeno ceno ločiti od vernikov, čeprav bi bil lahko šel v Rim, kjer »ga je čakal objem očeta«. Tako piše Dagri, bivši župnik v Izoli, ki je zapustil zaupane mu vernike ter prišel na toplo v Trst.

Denar sveta vladar

Razen tega je še staval pogoj, da se neki nepismeni kmet imenuje za strokovnega svetovalca v pokrajini Messini. V tem smislu je bil sklenjen sporazum, ki so ga komunisti podprli.

Ko je Santalco to obrazložil, je nastal v zbornici velikanski hrup in Milazzovi ljudje so zahtevali, naj se takoj sestavi preiskovalni odbor, ki bo ugotovil resnico. Izid preiskave ni še znan, toda Milazzo je vsekakor zgubil večino in je odstopil.

Dogodek vsekakor kaže, kolika politična izprijenost in podkupljivost vladata na Siciliji. Za denar in položaje ljudje menjujejo prepričanje in stranke. O sramotnem dogodku govori vsa javnost Italije.

Naročnike, ki niso še poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upravi lista ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštne uradu.

Uprava

Dr. Gorbach - Raabov naslednik

Avstrijska ljudska stranka je imela pretekli petek na Dunaju izredni občni zbor, na katerem je za svojega predsednika izbrala namesto bolehnega kanclerja Raaba dr. Alfonza Gorbacha, ki bo odslej imel velik vpliv na politiko avstrijske republike. V svojem govoru je omenil tudi Južni Tirol. »Če obstoji med nami,« je dejal, »v ka-

teri koli stvari neporušna enodušnost, potem v tem, da je za nas zaščita življenjskih pravic naših južnotirolskih bratov in sestra zadeva, za katero se zavzemamo z vso predanostjo in odločnostjo.«

Poziv Kršč. demokraciji

Zatem je naslovil na ital. Kršč. demokracijo poziv, naj »v znaku skupne krščanske odgovornosti« pomaga rešiti to vprašanje, da bi se ob Brennerju ne skrhalo soglasje med svobodnimi narodi Evrope. Nihče ne more namreč od nas zahtevati, da pustimo na cedilu »svoje južnotirolske brate«.

O dolžnostih, ki jih je Avstrija prevzela do hrvatske manjšine na Gradiščanskem in slovenske na Koroškem, ni Gorbach zinil besede. Molk se nam zdi sumljiv, toda novega predsednika hočemo, soditi po dejanjih, preden izrečemo o njem sodbo, kakor jo lahko o Raabu. Ta je pameten mož, toda do Slovencev in Hrvatov krivičen. Pravi nemški raznarodovalec!

EISENHOWERJEVA ZAHTEVA

»Spričo stalne komunistične nevarnosti«, je izjavil v torek Eisenhower pred ameriškim parlamentom, je nujno potrebno, da denejo Združene države v proračun, ki začne veljati 1. maja, kot pomoč tujini 4.175 milijard dolarjev, kar znaša v lirah nič manj ko 2625 milijard. Te podpore, je razložil ameriški državni poglavar, so namenjene tistim deželam in narodom, ki jih ogroža komunistični imperializem.

FRANCIJA — Leta 1936 je v kraju Des Moines nekdo ukradel trgovcu 5000 frankov. Pozneje mu je pismo sporočil, da bo denar vrnil, ko obogati. Te dni pa je trgovec prejel pismo z denarjem in s sporočilom: »To je za Vas. Oprostite!«

Sestava prebivalstva v Sloveniji

Medtem ko smo se Slovenci še pred nekaj desetletji pretežno bavili s kmetijstvom in so nas tudi v tujini poznali kot narod kmetov, so se razmere zlasti po drugi svetovni vojni korenito spremenile. Ugotovljeno je, da danes v Sloveniji živi od kmetijstva le 33 odstotkov prebivalstva, se pravi, da je odstotek skoraj enak tistemu v Italiji.

Po zadnji vojni se je sestava prebivalstva v Sloveniji naglo spreminjala predvsem zaradi načrtne industrializacije ter zaradi tako imenovanega bega z dežele. Enak pojav imamo tudi v Italiji. Kmečki sinovi ne marajo več obdelovati zemlje, od katere imajo skoro polovico manj dohodkov kot delavci v industriji ali trgovini.

Spreminjanje sestave prebivalstva povzroča italijanskim državnikom precejšnje skrbi, ker se mladi delavci z dežele ne morejo takoj zaposliti v drugih gospodarskih dejavnostih in zato množe vrste brezposelnih ter hkrati večajo stanovanjsko stisko.

Slovenski značaj se spreminja

Položaj v Sloveniji je sicer precej drugačen, vendar so se oblasti, kot se zdi, pričela zadnji čas zavedati, da ne smejo posepeševati nadaljnega spreminjanja sestave prebivalstva.

Razvoj je sicer nezadržen, kajti čim bolj bodo kmetijstvo modernizirali, tem manj ljudi bo ta gospodarska panoga potrebovala in bo zato v njej vselej ostalo nekaj od-

večne delovne sile. Iz izjav, ki jih je v nedeljo dal predsednik republike Slovenije Marinko, smemo sklepati, da pojde odslej le toliko odvečne delovne sile v industrijo, kolikor je bo ta potrebovala, se pravi, če se bo povečala proizvodnja.

Iz tega vsekakor izhaja, da je že današnja slika Slovenije znatno drugačna, kot je bila še pred 20 leti. Socialne spremembe so gotovo vplivale, da se je tudi že nekoliko spremenil tako značaj posameznikov kot vsega naroda. Škoda je le, da to važno vprašanje tako malo javno obravnavajo naši sociologi.

KREISKYJEV OBISK V FRANCIJI

Avstrijski zunanji minister Kreisky in njegov namestnik Gschnitzer sta kot v Londonu tudi v Parizu govorila o Južnem Tirolu. Za nemško manjšino sta zahtevala enako avtonomijo, kot jo ima francoska v Dolini Aoste, se pravi posebno samovlado le za Južno Tirolo brez italijanskega trentinskega ozemlja. Francoski ministrski predsednik Michel Debré je imel baje z njima izredno prijateljski razgovor.

Njuna dobra volja bo pa prišla na preizkušnjo šele, ko obiščeta Beograd, kjer bo sta morala z dejanji dokazati, ali je Avstrija pripravljena ravno tako pošteno in pravično ravnati s svojimi manjšinami, kot zahteva za Južne Tirolce.

Tržaškega

Zaskrbljivo stanje tržaškega gospodarstva

Tajnik Delavske zbornice dr. Novelli je pred dnevi po tržaškem radiu govoril o gospodarskem položaju našega ozemlja. Ugotovil je med drugim, da je bilo leta 1959 na Tržaškem zaposlenih skupno 89 tisoč 925 oseb, to je 970 več kot leta 1958. V industriji, trgovini, obrtništvu ter drugih proizvodnih dejavnostih je lani delalo 65.512 oseb, in sicer 1.005 več kot leta 1958, medtem ko je bilo v javnih, neproduktivnih službah ter pri Seladu zaposlenih 24 tisoč 413 oseb, se pravi 35 manj kot leta 1958.

Glede na občutno brezposelnost, saj vemo, da število delavcev brez službe pri nas stalno niha okrog 17 tisoč, je govornik poudaril potrebo, da se ustanove nova industrijska podjetja, za kar so pa potrebni ogromni kapitali, in sicer od 15 do 20 milijonov za vsako novo delovno mesto. Nad vse koristno nalogo opravlja pri tem krožni sklad, vendar so za povečanje industrijske dejavnosti nujni tudi drugi ukrepi in ugodnosti (kot n. pr. ustanovitev industrijskega prostega področja) ter zlasti strokovna usposobljenost delavstva.

Leta 1959 je država za razne usposobljenostne tečaje potrošila na našem ozemlju 300 milijonov lir; sedaj pa je, kot je izjavil dr. Novelli, zlasti potrebno proučiti, kakšna vrsta industrijske dejavnosti ima največ možnosti za uspeh, da se lahko pravilneje in smotrneje usmeri strokovni pouk mladih delavcev.

Če upoštevamo število brezposelnih in zlasti razmerje med delavci v proizvodnih dejavnostih ter tistimi v neproduktivnih službah — na 100 delavcev pride približno kar 27 uradnikov in drugih sličnih poklicev — ugotovimo, da je položaj tržaškega go-

spodarstva še vedno zelo zaskrbljivo. Tega mnenja je tudi bivši zastopnik italijanske vlade pri ZVU Diego De Castro. Prejšnji teden je v torinskem dnevniku La Stampa med drugim ponovno ugotovil, kako niso rimska oblastva še uspela sestaviti učinkovitega načrta za postopno rešitev tržaškega gospodarstva.

Bazovica:

SMRT UGLEDNEGA PEVOVODJE

V ponedeljek smo na bazovskem pokopališču zagrebli zemeljske ostanke 72-letnega domačina Srečka Ražma, dolgoletnega požrtvovalnega pevovodje našega pevskega zbora Lipa. Pogreba se je udeležila velika množica vaščanov in prebivalcev bližnjih naselij, prišli pa so tudi nekateri znanci in prijatelji iz mesta.

Pokojnikovo življenje je bilo tesno povezano s kulturnim delovanjem v Bazovici in sosednih vaseh, kjer je Ražem dolgo let vodil posamezne vaške zборе. Ko je za časa fašistične strahovlade bila v javnosti prepovedana naša beseda, je pokojnik nadaljeval, kot domača vsi pevovodje na Primorskem, s svojim delom v cerkvi, ki je postala središče ne samo verskega, temveč tudi kulturnega življenja našega preganjanega naroda.

Žalne molitve za rajnikom je opravil domači župnik, pevski zbor pa je pod vodstvom prof. Vrabca ubrano zapel nekaj žalostink. Ob odprtem grobu se je od pokojnika z izbranimi besedami poslovil učitelj g. Miro Presl.

Naj bo zvestemu sinu svojega naroda lahka domača zemlja. Sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

† Ivan Brezavšček

Tiho, kot je zadnja leta živel, se je v nedeljo v Trstu za vedno poslovil od nas duhovnik Ivan Brezavšček. Pokojnik se je rodil leta 1878 na Livku pri Kobaridu, v mašnika pa je bil posvečen leta 1903. Služboval je najprej v goriški nadškofiji, a je zatem prišel v tržaško. Pastiroval je v Kubeđu v Istri, bil nato dolgo let župnik v Koprivi na Krasu ter hkrati upravljal tudi sosedno župnijo v Dutovljah. Po vojni je bil upokojen ter zadnja leta preživel v veliki skromnosti, da ne rečemo revščini — v našem mestu.

Povsod, kjer je deloval, so ga ljudje spoštovali in cenili zaradi res plemenitega značaja, globoke skrbi za dušni blagor vernikov in neuklonljive narodne zavednosti. Zastran tega je bil za časa fašizma tako v Istri kot na Krasu stalno preganjan in nadzorovan.

Žalne molitve so bile v ponedeljek v šentjakovski cerkvi, kjer se je od umrlega sobrata z globoko pomembnim govorom poslovil prelat Jakob Ukmar. Zatem so krsto položili v grob pri Sv. Ani.

Naj Bog bogato nagradi zvestega služabnika, ki naj mirno počiva v naši zemlji.

Dolina:

POLEG ŠOLE ŠE VRTEC ...

Medtem ko v sosednih Mačkovljah in Prebenegu starši že leta zaman prosijo, da se za več ko 20 otrok otvori vrtec, je bil pred dnevi tako rekoč čez noč odprt za mnogo manj otrok italijanski vrtec v Dolini. Koliko se jih je natančno prijavilo k pouku, danes še ne vemo.

V Dolini, ki je popolnoma slovenska vas, obstajata danes že italijanska osnovna šola in vrtec, neki italijanski dnevnik pa je pred kratkim pisal, da bi morali ustanoviti še italijansko strokovno šolo.

Laške šole na slovenskem tržaškem podželju se odpirajo z največjo lahkoto, le da je v vasi nekaj otrok kakih priseljencev, katerim se žal pridružijo tudi nekateri otroci nezavednih slovenskih staršev. Ni treba posebej poudarjati, da so te šole močna vaba za koristolovce in zato postajajo učinkovito raznarodovalno sredstvo.

Beneška Slovenija -

IZ ČENTE

V Čenti je bil pred kratkim sestanek, ki so mu prisostvovali predstavniki vseh vasi iz Terske in Krnahtske doline. Zastopane so bile naslednje vasi: Brdo, Muzci, Podbrdo, Njivica, Sedlišče, Ter, Breg (Terska dolina), Štela, Malamažerja, Vizont, Krnica, Debelež, Tipana, Viskorša, Brezje, Krnahta, Platišče in Prosnid (Krnahtska dolina). Važnega sestanka so se udeležili tudi odgovorni urednik Matajurja Vojmir Tedoldi, inženir Maquignaz iz Aosta in številni tehnični uradniki iz Vidma.

Predsedoval je g. Marij Tomažin, ki je pozval navzoče, naj ustanove skupno zastopništvo obeh dolin, s pomočjo katerega bi lahko prizadete vasi prejele od države večje prispevke, saj njihove občinske uprave zanje res premalo store.

Pomen takšnega zastopništva je udeležencem razložil še prof. Moro. Poudaril je, da tako že več let ravnajo v alpskem področju, in je kot primer navedel zlasti delovanje Karnijske skupnosti, ki je že marsikaj koristnega storila za gospodarstvo tamkajšnjih krajev.

Urednik Tedoldi je poudaril, da je potrebno ustanoviti konzorcije za izboljšanje gospodarstva v gorskih krajih in urediti gozdno - planšarsko dejavnost.

Predsednik Tomažin je pojasnil, da sta Terska in Krnahtska dolina zelo revni, a njuna gospodarska vprašanja more preučiti le skupna ustanova obeh dolin. V tem predelu prebiva okoli 8.000 ljudi, ki živijo danes le od zaslužkov izseljencev.

Pripravljalni odbor, v katerem je po en zastopnik iz vsake občine, ima nalog, da ustanovi skupno zastopništvo Terske in Krnahtske doline.

IZ SV. PETRA SLOVENOV

Vlada je pripravila zakonski osnutek, ki predvideva izplačilo 8 milijard posestnikom, katerim so poplave povzročile škodo v letih 1957-59. Podpore bodo deležni v prvi vrsti majhni posestniki, a nobeden ne bo mogel dobiti več ko dva milijona odškodnine. Gorske občinske uprave so že dobile navodila, kako naj pripravijo sezname oškodovancev. Upamo, da bodo občinski uradi z vso potrebno hitrostjo izvršili svojo dolž-

Tržaški mestni svet:

PREDLOG O OBČ. POTROŠNI USTANOVI SPREJET

Na ponedeljkovi seji tržaškega občinskega sveta se je zaključila razprava o Občinski potrošni ustanovi. Za njeno uresničenje so glasovali vsi svetovalci, razen fašistov in liberalcev. Ustanova bo imela 100 milijonov kapitala, ki naj ga dobi od države; občina pa bo jamčila s 100 milijoni, kadar bo ustanova najela posojila. Njena naloga je, kot smo poročali, preprečiti, da se čezmerno višajo cene živih široke potrošnje. Ob vsakokratnem porastu cen bo ustanova vrgla na trg večje količine blaga po nižji ceni in pri tem sodelovala z Delavskimi zadrugami in s trgovci na drobno ali njihovimi združenji. Prevzela bo nadalje upravo občinskih menz, občinske mesnice in prodajalne.

Sklep morajo še odobriti nadzorna oblastva in zatem bo svet imenoval upravni odbor nove ustanove.

Svetovalci so tudi sprejeli predlog, naj mestna občina vstopi v družbo Elipadana, ki vzdržuje zvezo s helikopterji med važnejšimi mesti v severni Italiji. K skupnemu kapitalu družbe bo Trst prispeval en milijon 250 tisoč lir.

SINDIKAT SLOVENSКИH ŠOLNIKOV

V sredo prejšnjega tedna je bil redni občni zbor Sindikata slovenskih šolnikov na Goriškem. Zborovanja so se udeležili mnogi člani, premnoge so pa zastopali njihovi stanovski tovariši.

Občni zbor je otvoril in vodil predsednik dr. Bednarik, ki je pozdravil vse navzoče člane, a tudi omenil tiste, ki so še vedno brezbrizni do svoje stanovske organizacije. Posebno toplo je še pozdravil zastopnike tržaškega sindikata gg. Ježa, Umeka in Dobrilo.

V imenu tržaških šolnikov je občni zbor pozdravil predsednik dr. Jež, ki je poudaril potrebo in pomen skupnega dela vseh slovenskih učiteljev in profesorjev, saj so težave slovenskega šolstva v Italiji takšne, da jih ni mogoče premagati brez skupnega napa. Končno je treba priboriti šolo v materinem jeziku tudi Beneški Sloveniji.

Nato je predsednik Bednarik poročal o delovanju goriškega sindikata v lanskem le-

Kanalska dolina

nost. Tudi v našem bližnjem in daljnem okolišju je mnogo oškodovancev, ki so doslej dobili od države le nezadostno podporo v pšenici in sirku. Toda tudi s predvidenim državnim prispevkom ne bo dejanska škoda niti od daleč primerno izravnana, a nekoliko si bodo z njo le pomagali.

Zaradi slabega vremena v januarju je bilo število prehodov s prepustnico najmanjše od vseh v prejšnjih mesecih. Iz Jugoslavije je prišlo v Italijo 8.048 jugoslovanskih, v Jugoslavijo pa je odšlo 1.231 italijanskih državljanov.

Naše doline je pred kratkim hudo pretresla vest, da se je poslovila od tega sveta 53-letna Ida Jušič, poročena Marinič iz Ažle. Pokoynica je bila vzorna žena in mati. Že od rane mladosti je okusila trdost življenja, saj je morala kot mlado dekle s službovanjem po raznih italijanskih mestih skrbeti zase in za domače. Tudi ko se je poročila z Romildom Mariničem, se ni nien boj za vsakdanji kruh znatno omilil. Med vojno, ko se je njuna družina pomnožila z dvema otrokoma, so Nemci nasilno ugrabili moža in ga odvedli v taborišče v Nemčiji, od koder se je vrnil hudo bolan. Močna žena pa tudi tedaj ni obupala in je s še večjo silo skrbela za moža in otroka. Vsem zavednim Beneškim Slovencem pa je postala vzor zlasti v tem, da je omogočila svojima otrokoma slovensko izobrazbo, čeprav je morala zaradi tega mnogo grenkega in pikrega prestat.

Kako zna naše ljudstvo ceniti vrline svojih ljudi, je pokazal tudi nogreb, ki se ga je udeležila ogromna množica.

Naš bo značajni pokojnici dobri Stvarnik bogat plačnik, nieni užaloščeni družini in sorodnikom pa izrekamo globoko sožalje.

IZ OVCJE VASI

Predpreteklo nedeljo je izpred naše postaje vendar stekla vzpenjača na Sv. Višarje. Z njo se je odpeljalo lepo število smučarjev.

Vožnja na svetovišarsko goro stane 500 lir, v dolino 400, v obojno smer pa 650 lir, povratni listek velja tudi za drugi dan. Potniki so zelo nezadovoljni s previsoko ceno; saj imajo prav, če pomislimo na ceno listkom na železnicah.

tu ter najprej ugotovil, da se je stanovska zavest nekoliko okrepila; tudi število članov se je pomnožilo; izoblikovati se pa morajo živi stanovski in družabni stiki med vsemi člani. Pristrčno in zato v marsičem uspešno je bilo sodelovanje obeh sindikatov, ki imata vsaka dva meseca skupne seje. Glede na uzakonitev slovenskega šolstva smo žal še vedno na mrtvi točki, čeprav obstajajo že štiri zakonski osnutki. Mi pa moramo zaupati predvsem v lastne sile in opreti vse naše prizadevanje na svoje ljudske predstavnike.

Zatem je podal tajniško in blagajniško poročilo prof. Humbert Močnik. Občni zbor je njegove besede spremljal z zanimanjem, zlasti zato, ker jih je oprl na statistične podatke, ki so vse člane močno zresnili. V njih se je zrcalila bridka stvarnost našega šolstva, ki nalaga vsem, katerim je naložena skrb za obstoj in razvoj našega šolstva, delo, delo in delo. To velja še posebno za osnovno šolo in otroške vrte.

Ko je občni zbor soglasno odobril razrešnico staremu odboru, je izvolil nov odbor, nadzorništvo in razsodništvo.

V nov odbor so bili izvoljeni naslednji: Rado Bednarik, Andrej Makuc, Kazimir Humar, Humbert Močnik, Lojzka Bratuž, Slavko Rebec in Ksenija Kocjančič.

Zborovanje je poteklo v najlepšem redu. O njem pa bomo spregovorili še nekaj besedi prihodnjici.

PRVI POMLADIN

V goriški okolici je znan rek »Sv. Valentin — prvi pomladin«, kar naj pomeni, da za praznik svetega Valentina zima že odkima. Goričani imajo od davnaj navado, da gredo na nedeljo, ki je najbližja godu tega svetnika, na sprehod v Štmaver. Prijetno pomladno sonce je nekoč ob Sv. Valentinu zbudilo po štmaverskih obronkih vse polno trobentic in zvončkov; zvonovi so veselo potrkvavali, po tratah okoli osmic so izletniki trkali na čast nove pomladi.

Lansko leto je še bilo tako. Letos se je pa nenadoma spreobrnilo. Prvi pomladni svetec nas je potegnil. V nedeljo zjutraj se je vrh Svetega Valentina in sosednih grebenov okoli Gorice pokazal v sneženi kučmi. Namesto pomladi je prišel drugi obrok zime. Le redki izletniki so si no stari navadi upali v Štmaver. Upajmo, da nas je prvi pomladin potegnil samo za malo dni.

GORISKI POKRAJINSKI ODBOR

Predsednik dr. Culot je na seji pokrajinskega odbora, ki je bila v torek prejšnjega tedna, sporočil, da je država nakazala 500 milijonov lir prispevka za popravilo tistih občinskih cest v goriški pokrajini, ki bodo prišle letos pod pokrajinsko upravo. Prispevek znaša okrog 70 odstotkov celotne vsote, ki jo bo pokrajina potrošila.

IZ STEVERJANA

Predpreteklo nedeljo je bil na pobudo Združenja neposrednih obdelovalcev zemlje iz Gorice sklican sestanek naših kmetovalcev. Razpravljali so o potrebi, da se v naši vasi ustanovi odsek tega združenja, ki naj bi bil nekaj kmečki sindikat. Sestavljen je

Iz Goriške

bil pripravljajalni odbor, ki naj poskrbi, da se ustanovi odsek združenja.

V kratkem odpotujejo na delo v Nemčijo trije naši domačini: Evgen Gravnar, Lojze Klanjšček in Lojze Koren. Vsem trem želimo srečno pot in dobrega zaslužka v tujini ter da bi se zopet srečno vrnili v rodno vas.

GABRIJE

Predpreteklo nedeljo okoli 17. ure je izbruhnil v našem bližnjem gozdu precejšen požar, ki so ga morali priti gasiti goriški gasilci. Njihovo delo je močno ovirala huda burja, vendar jim je v dveh urah uspelo požar pogasiti. Ogenj je uničil zlasti mnogo mladega drevja. Zgorelo je okrog 350 štirjaških metrov gozda, ki je last Andreja Grudna in Danila Semoliča. Škoda bodo sicer ugotovili še poklicni cenilci, a ljudje sodijo, da znaša okoli pol milijona lir.

Menijo, da je požar nastal zaradi iskre, ki jo je burja prenesla iz kake bližnje hiše.

IZ DOBERDOBA

Tudi naš župan se je skupno s predstavniki 13 drugih občin udeležil v predpreteklem tednu občnega zbora Vzhodno-furlanskega vodovodnega konzorcija v Gradiški. Navzoč je bil tudi zastopnik ministra za javna dela dr. Fiorotto ter zastopnik goriške pokrajine g. Poian.

Predsednik g. Bressan je med drugim povedal, da je konzorcij lani izvedel razna dela v vrednosti 41 milijonov lir in že pričel graditi vodovod na Krasu in v Dolenjah, za kar bodo potrošili 115 milijonov lir. Sporočil je nadalje, da so izpolnili načrt za napeljavo vodovoda v Sovodnjah in drugih vaseh sovodenjske občine. Za razširitev vodovodnih naprav v nekaterih furlanskih občinah bodo letos potrošili 218 milijonov.

Letošnji proračun konzorcija predvideva 261 milijonov prometa, v čemer je všteti tudi državni prispevek.

IZ SOVODENI

Prejšnji petek je po daljši boleznii umrl domačin Štefan Tomsič. Pokopali pa smo ga v soboto ob obilni udeležbi vaščanov in okoličanov.

Pokojnik je bil zaveden Slovenec, dober in skrben oče, ki je lepo vzgojil svojih sedem otrok. Umrl je v 77. letu starosti.

Naj pokojniku sveti večna luč; užaloščeni družini izrekamo iskreno sožalje.

Sovodenjci in Rubijci smo z vožnjo na progii Sovodnje — Štandrež — Gorica — novo naselje ob cesti v Grojno zadovoljni, medtem ko so s to spremembo zelo nezadovoljni prebivalci Rupe, Peči in Gabrij.

Sprememba je nastala, kot smo zvedeli, ker se je Ribijevo podjetje pritožilo na višja oblastva, češ da mu ATA odvzema potnike iz Rupe, Gabrij in s Peči, ker je vožnja na mestnih avtobusih cenejša. Oblastvo je dalo prav Ribijevemu podjetju. Vendar je sprememba najbolj prizadela dijake in delavce, ki imajo popoldne zelo slabe zveze z mestom. Na Ribijevih avtobusih je vrh tega voznina dražja. Zato bi moralo Ribijevo podjetje to zadevo pravično urediti, da se ljudje ne bodo upravičeno pritoževali.

Zdravilne lastnosti mleka

Mleko vpliva pomirjevalno na vse dele človeškega telesa, torej tudi na živce. Na Švedskem se morajo podvreči posebni mlečni kuri vsi državni uradniki, katerih živčnost je obče znana in zaradi katere je bilo slišati pritožbe v javnosti.

Amerikanci pa hočejo spraviti v mleko še druge zdravilne značilnosti, čemur naj bi koristilo cepljenje krav. Trdijo namreč, da krava, ki je bila cepljena proti določeni boleznim, s svojim mlekom zavaruje pred nalezljivo boleznijo tudi človeka, ki uživa njegovo mleko. Če cepiš kravo proti difteriji, bo zavarovan pred to boleznijo tudi tisti, ki bo užival njeno mleko. Na ta način hočejo obvarovati ljudi, posebno otroke, pred mnogimi boleznimi.

PROTI NIZKIM CENAM PERUTNINE

V zadnjih 10 letih se je perutninarstvo v Italiji zelo dvignilo tako glede na proizvodnjo kot glede na potrošnjo. Najbolj je narasla potrošnja piščancev, tako imenovanih pohancev (broilers). Cena pohancev je danes zelo nizka: v Padovi težko dobiš zanje več kot 250 lir za kg žive teže, a plačevali so jih tudi po 220 lir za kg.

Nastala je torej huda oddajna kriza. Da se ublaži, organizacije perutninarjev zahtevajo od vlade, naj uredi uvoz piščancev tako, kot je ukrenila za uvoz govejega mesa. Če se cene na notranjem trgu bližajo določeni ceni ali gredo celo pod njo, naj se uvoz prepove. Kljub obilni ponudbi domačega blaga se namreč v Italijo še vedno uvažajo ogromno perutnine. Pri mesarjih in v restavracijah pa cene niso padle.

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 17. februarja si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	618—620 lir
avstrijski šiling	23,70—24,20 lir
100 dinarjev	73—83 lir
100 francoskih frankov	122—125 lir
funt šterling	1725—1750 lir
nemško marko	148—149 lir
švicarski frank	142,50—144 lir
pesos	7—8 lir
zlato	702—704 lir

ŽENA IN DOM

Skrivnost nasmeška

- Ustnice zvečer skrbno očistite z vato, pomočeno v kako sredstvo za čiščenje kože, lahko pa tudi v navadno mleko.
- Z rdečilom varčujemo, če uporabljamo majhen čopič, tako plast lepčila ne bo nikoli predebela.
- Moda priporoča belo šminko za ustnice, ki jo uporabljamo pod rdečilom in nad njim. Mešanica daje zelo bele barvne odtenke.
- Plast laka preko rdečila na ustnicah je dovoljena samo, če je rdečilo mastno, sicer bi se ustnice preveč izsušile.
- S pudranjem preko rdečila dosežemo, da barva bolje drži.
- Barve rdečila morajo biti v skladu z barvo oči. Živordeča barva je primerna za rjave oči, rožnata za modre, sive in zelene.

Drobni nasveti

- Pravi krompir za pure ima gladko rumenkasto skorjo; tisti z rjavo ali rožnato ne pride v poštev, ker bo sicer pure lepljiv.
- Če jajce pred kuhanjem splaknete s hladno vodo, med kuhanjem ne počni tako rado.
- Kadar kuhate, je dobro, da si namažete obraz z olivnim oljem, ker je lice dolgo izpostavljeno visoki vročini in sopari.

GOSPODARSTVO

Dušičnata gnojila so poceni

Dušičnata umetna gnojila so trenutno, in upajmo tudi v bodoče, v Italiji mnogo cenejša kot v ostalih državah. To je posledica hudega konkurenčnega boja med družbo Montecatini in državnim podjetjem ENI, ki je zgradilo v Ravenni tako veliko tovarno dušičnatih gnojil, da sama njena proizvodnja presega sedanjo italijansko potrošnjo. Cena nekaterih dušičnatih gnojil (amonijev soliter — nitrato ammonico) je danes kar za polovico nižja kot pred 3 leti. Pri tem bi bilo zanimivo vedeti, ali prodajajo umetna gnojila danes z izgubo, se pravi pod lastno proizvodno ceno, ali pa je Montecatini, ko tovarne v Ravenni še ni bilo, s prodajo imela čezmerne dobičke.

Nizke cene dušičnatih umetnih gnojil bi morale vzpodbujati kmetovalce, da v izdatnejši meri segajo po njih, saj je dušik nujno potreben vsemu rastlinju, ker pospešuje predvsem razvoj njegovih zelenih delov. Mnogo dušika potrebuje krompir, da bolje raste krompirjevica. Če je njena rast bujna, se tudi pod zemljo razvije mnogo gomolja, saj se v njem zbere škrob, katerega nastanek je odvisen od zelenih delov nad zemljo. Dušika potrebuje krompir, da hitreje in močneje raste; zato ji naši kmetovalci gnojijo z dušikom, ko jo oplevejo in zlasti ko jo osipljejo. Dušika potrebuje pšenica in konec februarja je zadnji čas, da ozimini še nekoliko pognojimo z apnenim ali amonijevim solitrom; na 100 m² površine raztrosimo po 1/2 kg enega omenjenih solitrov. Dušik je potreben trtam in sadnemu drevju, a ne toliko, ko so rastline mlade, temveč ko so stare in rast že nekoliko zastaja. Dušika potrebujejo tudi pašniki, senožeti in povrtina, posebno listnata (solate, radiči, špinača, kapusnice itd.).

Dušičnatih umetnih gnojil je več, a za

našega kmetovalca in vrtnarja so najvažnejši: apneni soliter (nitrato di calcio), amonijev soliter (nitrato ammonico) in žveplenokisli amoniak (solfato ammonico). S tem gnojimo predvsem tik pred setvijo, ko raztrosimo po 1,5 do 2 kg žveplenokislega amoniaka na 100 kv. m. Solitre pa z največjim uspehom uporabljamo za navrhno gnojenje — gnojenje pod list. Najbolje jih izrabimo, če jih trosimo večkrat, najmanj dvakrat, in sicer vsakokrat po 1/2 do 3/4 kg na 100 kv. m.

Dušičnata gnojila pa ne smejo biti edina umetna gnojila, ki jih uporabljamo. Ne smemo namreč pozabiti fosfornih gnojil (superfosfat - perfosfato in Thomasova žindra — Scorie Thomas) in kalijevih gnojil (concimi potassici). Rastline potrebujejo popolno hrano, dušik pa je le en del hrane.

Če hočemo imeti zadovoljive pridelke, moramo obilno gnojiti, in sicer ne samo s hlevskim gnojem, ki ga je že tako skoraj vedno premalo, temveč tudi z umetnimi gnojili.

V Angliji preveč jajc

Pred leti je Anglija uvažala velike količine jajc in je zato s posebnimi ukrepi hotela dvigniti njih proizvodnjo. Največ je zalegel seveda ukrep, ki je zajamčil najnižjo ceno za posamezno jajce. To jamstvo je stalo državo samo v l. 1958 85 milijonov šterlingov (en šterling = 1700 lir). Proizvodnja jajc se je tako dvignila, da je nastal znaten višek nad potrošnjo. Zato je država sredi l. 1959 znižala zajamčeno ceno za posamezno jajce; kljub temu proizvodnja ni padla, marveč se je celo dvignila. Vsi angleški perutninarji so organizirani v zelo močni zadrugi, ki prevažajo jajca s tisoči tovornih avtomobilov, vzdržuje mnoge hladilne shrambe in je sploh opremljena z najmodernejšimi sredstvi. Zadruga vzdržuje seveda tudi umetne valilnice, katerih se člani pridno poslužujejo.

Zapadna Evropa in tobak

Ljudje kadijo v vseh državah, a mnoge zahodnoevropske države ne pridelujejo tobaka in ga morajo vsega uvoziti. Te države so: Danska, Irska, Anglija, Island, Norveška, Švedska in Portugalska.

V ostalih zapadnoevropskih državah pridelajo okoli 3 milijone 300 tisoč stotov tobaka, največ v Turčiji, potem v Grčiji, za katero pride Italija z okoli 700.000, Francija s 500.000 in Nemčija z 220.000 stoti.

Uvoz tobaka znaša okoli 3 in 3/4 milijona stotov, in sicer največ v Anglijo, za katero pridejo Nemčija, Francija, Nizozemska, Belgija, Švica, Avstrija, Danska, Italija itd.

Kot glavni izvoznici tobaka veljata Turčija in Grčija. Tudi Italija izvozi več tobaka kot ga uvozi. (Največ tobaka pa pride v Evropo iz ZDA).

V zapadnoevropskih državah je na razpolago 5 in 3/4 milijona stotov tobaka. Sorazmerno največ ga pokadijo Angleži.

- Prerezana limona ostane dalj časa sveža, če jo položimo na krožnik, ki smo ga polili s kisom.
- Ponvice in lončke, v katerih kuhate čaj, je treba včasih temeljito pomiti. Najbolje je v posodi skuhati krompirjeve olupke; kuhajte jih seveda nekoliko dalje. S tem lahko pomijete tudi stekleno in porcelanasto posodo. Če po umivanju do date vodi za splakovanje še nekaj plavila, bo posoda dobila lep lesk.
- Neprijetni vonj po ribah odstranite z rok ali s posode, če jih drgnete z usedlino prave kave.
- Če hočete beljake lepo stepiti v sneg, pustite posodo nekaj časa na hladnem in dodajte ščepec soli.
- Porcelanaste vrče za čaj čistimo s kisom in soljo.
- Če želite odstraniti madeže rje z železnih predmetov, raztopite 20 g parafina v litru petroleja in potegnite preko madeža s krpo, namočeno v tej raztopini.
- Zlate predmete, zapestnice in verižice očistimo od potu, če jih denemo v zmes živega apna in amoniaka ter zbrisemo z volneno krpo. Sicer pa čistimo zlatino tudi v milnici, ki ji dodamo nekoliko alkohola.
- Keramične ploščice najlepše očistimo, če jih zdrgnemo z mlekom.
- Ščetke bodo postale čvrste in uporabne, če jih namočimo v raztopini galuna in pustimo, da se posuše.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

Vse to dodajam zavoljo tega, ker so dogodki imeli neprijetne posledice za župnika v Oprtalju Artura Luxo. Ta je namreč, ko je videl, kako je ljudstvo obupano in kako ženske jočejo, molil z verniki v cerkvi za sobrata Červarja. Da bi tega ne bil storil! To so smatrali fašisti za nezaslišano predrznost in župnika neusmiljeno **pretepli!**

VOLITVE V OPRTALJU

Kako so fašisti smeli nekaznovano delati, kar se jim zljubi, ter prezirati vse zakonske predpise, se je razodelo na dan samih volitev 15. maja: oboroženi s puškami so zasedli vse ceste in steze, vodeče v Oprtalj, kakor tudi

76. Dr. E. BESEDNJAK

vse ulice v mestecu samem. Z volivci so pa ravnali takole.

Vsakega so tudi po petkrat do kože preiskali, da mu najdejo glasovnico, preden so mu dali priti do volilnega poslopja. Ako so našli pri njem glasovnico Jugoslovanske narodne stranke, so ga **pretepli** in pognali nazaj. Enega kmeta so tako premlatili, da je ranjenec moral iskati pomoči pri zdravniku.

Če se je pa komu posrečilo tako spretno skriti glasovnico, da je črnosrajčniki niso iztaknili, ter prišel z njo na volišče, je bil tu izpostavljen pritisku **samega predsednika uradne volilne komisije**. Ta mu je namreč pomolil nasproti nezalepljeno kuverto, v kateri je že bila glasovnica **italijanskega fašistovskega bloka**. Razume se, da je to bilo protipostavno dejanje, za katero bi bil moral predsednik pred sodnijo odgovarjati, a čeravno smo mi o njegovem kaznivem ravnanju poročali v Edinosti, se mu ni prav nič zgodilo.

Zanimivo je tudi, da v volilni komisiji ni bilo zastopnika naše kandidatne liste. Zakaj ne? Zato, ker so mu fašisti grozili s pobojem in požigom hiše, ako se prikaže na volišču. Da bi pretnja bila bolj učinkovita, so mu razdeljali vse pohištvo in uničili poljske pridelke. — Nadvse značilno je tudi, da na dan volitev ni bilo niti v Oprtalju niti v bližnji okolici nikjer videti orožnikov.

OROŽNIKI V TINJANU

Neprimerno niže je pa ugled države padel v oči našega ljudstva ob volitvah v Tinjanu.

Tu so namreč volilno agitacijo v prid fašistovske kandidatne liste opravljali med Hrvati **kar sami orožniki!** Ob prihodu v mesto je preiskoval naše ljudi sam orožniški brigadir, ki si je vzel za pomočnika poštarja iz Tinjana. Vrla možakarja sta našim volivcem siloma odjemala glasovnice z lipovo vejico in jim na najrazličnejše načine pretila.

Zlorablajoč svoj uraden položaj, je brigadir grozil osebam, ki so prejemale kako pokojnino ali invalidnino, da jim bo ta odzeta, ako ne bodo oddali glasu Italijanskemu narodnemu bloku. Tiste hrvatske volivce, ki so ugovarjali ali se kakorkoli upirali, so orožniki — pretepli. Nekega 80-letnega starčka so premlatili celò z bikovko.

Hudodelski brigadir je nameril na volivce tudi puško, jim pokazal bombo ter grozil, da jo vrže med ljudi, nekaterim je nastavil na prsi nož. V takem ozračju so se »svobodne« volitve v Tinjanu zaključile že ob pol uri popoldne, kar je bilo takisto protipostavno.

BRKINI

Zločinska nasilja, ki so se ob teh volitvah godila v naših krajih, so tako ogabna, da jih zgodovina naših narodov ne bo mogla **nikoli pozabiti**. Mi vsi bomo zdavnaj pod zemljo, ko se bo slovenska in hrvatska mladina še spominjala grozot, katere so doživeli v Istri njihovi očetje. V krajih, kamor ni segalo fašistovsko nasilje, se je pa naše ljudstvo prav sijajno izkazalo.

Za zgled naj omenim občine in vasi v Brkinih. Tu so bile volitve zares pravo ljudsko glasovanje. Povprečna udeležba je znašala od 90 do 95 odstotkov in prebivalstvo je enodušno glasovalo za našo kandidatno listo. Ljudje so korakali v strnjениh vrstah na volišča in tam izvršili v disciplini svojo narodno in državljansko dolžnost.

SLIVJE, HRUŠICA, PODGRAD, MATERIJA

Posebno se je izkazala vas Slivje, kjer so se moške in fantje peljali na volišče z godbo na čelu. Sedeli so na vozovih, okrašenih z lipovim zelenjem. »Edinost« je javno pohvalila tudi Hrušico. Tu so pripeljali na volišče tudi tri vozove bolnikov in starčkov. Najstarejši je imel 94 let. Mirno in potrpežljivo so ljudje

stali v dolgih vrstah pred volilnimi prostori in zatem vsi glasovali za Jugoslovansko narodno stranko.

Slično je bilo v Podgradu. Tudi tu so bili zlasti starčki zelo navdušeni. Enega, ki je bil zelo šibak in bolan, so naši možje prinesli na rokah v volilno dvorano. Tudi v Materiji so za slovensko-hrvatske kandidate glasovali vsi do bolnikov in betežnih starcev. Nekateri so ravno tako tu morali nesti na volišče, da lahko glasujejo.

Brkini nam dokazujejo, kolik bi bil uspeh slovensko-hrvatske kandidatne liste v Istri da so oblastva vestno izpolnila svojo dolžnost v vsej deželi. Če bi bila spoštovala zakon, se držala okrožnic ministrskega predsednika in notranjega ministra Giolittija ter, če treba, s pomočjo vojaštva zajamčila prebivalstvu popolno volilno svobodo, bi Istro zastopala v parlamentu večina slovanskih poslancev. Da smo v Istri rešili, kar se je v strašnih tedanjih razmerah dalo sploh rešiti, se imamo zahvaliti tudi politični zavednosti in narodni disciplini Brkinov.

MOTOVUN IN SV. VINČENAT

Toda Brkini so bili na žalost pri volitvah v Istri le izjema. Zakaj niso črnosrajčniki raztegnili svoje hudodelske dejavnosti tudi na Brkine, je nepojasnjeno. Bržkone gre le za »pomanjkljivost« v njihovi organizaciji, zakaj vsepovsod drugod je v Istri tiste dni vladalo očitno nasilje.

Najmilejšo obliko nasilja so uporabili črnuhi še v Motovunu, kjer je središče mesteca bilo italijansko, medtem ko je vsa kmečka okolica bila strnjeno hrvatska. Tu so se fašisti poslužili kaj enostavnega sredstva, da nas oropajo čimveč glasov. Oborožili so se in mestece od vseh strani kratkomalo obkolili. Kot gospodarji vseh cest in potov, ki vodijo v Motovun, so z grožnjami in orožjem v roki zabranili dostop v mesto vsem, o katerih so menili, da bodo glasovali za našo listo. To so bili domala vsi okoličani.

Sličnih, a še ostrejših sredstev so se posluževali črnosrajčniki tudi v Sv. Vinčenatu. Tudi tu so zasedli vse ceste in steze, ki vodijo v mesto. Ko so se naši ljudje napotili na volišče, so vsakega volivca **pred očmi orožnikov** telesno preiskali. Če so našli pri njem glasovnico Jugoslovanske narodne stranke, so mu jo vzeli in ga **oklofutali**. (Dalje)

Ze precej pozno ponoči so nas SS-ovci in »kapoti« med običajnim vpitjem in brezglavostjo uvrstili v sprevod in napotili smo se peš proti železniški postaji. Kljub temu, da nisem vedel, kaj me čaka, sem bil vesel, da sem se rešil dachauske more. SS-ovci, ki so nas spremljali na postajo, so rjovelj še bolj kot navadno, toda hujšega ni bilo. Na postaji so nas strpali v tovrstne vagone, vendar pa nismo bili ravno natlačeni. Mislim, da nas je bilo v vsakem vagonu kakšnih petintrideset. Za silo se je dalo tudi ležati, seveda s skrčenimi koleno. Postaja je bila popolnoma zatemnjena, zato niti nismo mogli videti, kako dolg je vlak, ki nas bo odpeljal. V kotih našega vagona je bilo nekoliko slame, ki smo jo raztresli po tleh in takoj legli.

Kmalu nato se je vlak premaknil. Se prej pa sta skočila v naš vagon dva oborožena SS-ovca in se udobno namestila v prvem delu vagona. Bila sta med »boljšimi« SS-ovci. Vso pot sta nas pustila na miru in se posvečala v glavnem svojim popotnim obrokom, komisnim štrucam in salami. Nekateri naših so lačno zijali v kose salame, ki sta jih nosila v usta, drugi smo rajši gledali proč.

Vozili smo se vso noč in ves dan, ne da bi vedeli, kod. Spoznali smo le, da smo se peljali skozi Stuttgart. Zemljevida ni imel nihče, tako smo le v mislih rekonstruirali geografski prostor, sko-

V DACHAUSKIH BLOKIH

E. Z.

120

zi katerega smo se vozili. Vedeli pa smo, da leži Überlingen na obrežju Bodenskega jezera. Ime tega jezera pa je bilo zvezano s prijetnimi predstavami ljubke pokrajine in skoro južnega sonca ter nam je vzbujalo vse prej kot strah. Tako je potekla vožnja še kar znosno, dasi smo se je proti koncu že hudo naveličali. Vendar pa ni bilo lepo opazovati lepe pokrajine v toplen jesenskem soncu. Videti je bilo le malo ljudi, a tudi ruševin zaradi bombardiranja z vlaka ni bilo mnogo videti. Če pa smo jih opazili, smo se jih le razveselili.

S prihodnjo številko začnemo objavljati pod naslovom Tekma s smrtjo avtorjeve spomine iz dachauske »podružnice« Überlingen ob Bodenskem jezeru.

UREDNIŠTVO

ŠPORTNI PREGLED

Zimske olimpijske igre v Squaw Valleyu

Danes se začno v Squaw Valleyu (ZDA) zimske olimpijske igre v smučanju, ki bodo trajale deset dni. Na stadion so vkorakale reprezentance 32 držav, zaigrali so najprej olimpijsko in zatem ameriško himno in končno je na stadion dospel zadnji nosilec olimpijskega ognja. Eden izmed ameriških športnikov je v imenu vseh udeležencev prisegel z naslednjimi besedami: »Prisegamo, da bomo pošteno nastopali na olimpijskih igrah in spoštovali tekmovalna pravila. V viteškem duhu se udeležujemo iger v čast svoje domovine in v slavo športa.« Pri igrah letos ne sodeluje, kot znano, Jugoslavija.

OSTRA BORBA

NA BELEM POBOJU SQUAW VALLEYA

Ker je odsoten znani avstrijski prvak Toni Sailer, ni med letošnjimi tekmovalci nobenega izrazitega favorita. Če upoštevamo izide lanskih tekmovalcev, bi od Avstrijcev imel največ možnosti za uspeh Karl Schranz, ki pa v prvih letošnjih nastopih ni pokazal dovolj zanesljivosti. Mladi Nemec Bogner, njegov rojak Lanig, Avstrijca Stiegler in Molterer, Francoza Perillat in Duvillard ter Svicar Staub so zato kandidati s precej enakimi možnostmi.

Za zmage v slalomu odločajo živci in znanje. Res pa je, da si alpski tekmovalci s samim pogumom in drznostjo prav v tem zapletenem gozdu palic treh barv ne morejo dosti pomagati. Avstrijec Molterer n. pr. odlično obvlada telo in smuči, zanesljivo vozi skozi vrata, a ker je prehitel, čestokrat pade, kar je za izid tekme usodno. Mnogi upravičeno sodijo, da je veleslalom najlepša alpska smučarska disciplina. Kljub temu jo zelo zapostavljajo, saj večina tekem obsega le smuk in slalom.

Kar smo napisali za moške, velja tudi za ženske, saj njihovo znanje in pogum ne zaostajata mnogo za enakima lastnostma moških. V omenjenih disciplinah bo verjetno prednjačila Tirolka Traudl Hecher. Ostale boljše tekmovalke so Italijanka Pia Riva, Kanadčanka Heggveit, Svicarki Berthod-Chamot in Wasser, Avstrijki Putzi Frandl in Erika Netzer, Norvežanka Sandvik, Francozinja Therese Luduc in Američanki Pitou ter Snite.

Ko smo pisali o slalomu moških, smo omenili velik pomen živčne zbranosti tekmovalcev. Pri ženskah je ta vrlina manj odločilnega pomena, ker so proge lažje speljane. To se je lahko videlo v Kitzbühelu, ko se je Američanka Pitou kljub padcu uvrstila na prvo mesto.

FINCI ALI RUSI?

Boj v tekih bo zelo izenačen in neizprosno. Kot množstvo bodo verjetno najuspešnejši Finci, kar pa še ne pomeni, da bo kateremu od njih pripadla zlata kolajna. Tudi druge države imajo enega ali dva velika tekača (Sved Jernberg ali Rus Kolčín). Med favorite je treba prišteti Svede in Ruse. Norvežani, ki so večsili spadali v to izbrano družbo, so sedaj dokaj nepomembni. Med prekaljenimi in izvežbanimi tekači so Rus Ternetjev, Sved Larsson in Fince Hakulinen.

Zanimiva bo smučarska štafeta žensk, čeprav je ta disciplina šele drugič na sporedu olimpijskih iger. Veliko presenečenje je bilo že v Cortini leta 1956, ko so morale ruske smučarke nepričakovano kloniti pred hitro finsko trojico. Med posameznicami se bo letos bil najhujši boj med zastopnicami SZ in Finske, v katerega se bo vmešala samo še kaka Švedinja, Poljakinja ali Nemka.

SKOKI IN KLASIČNA KOMBINACIJA

Kakor pripade zmagovalcu v atletskem desetorboju častni naslov kralja atletov, tako imajo najboljšega smučarja v klasični kombinaciji za kralja smučarjev in povsem po pravici, kajti ta preizkušnja zahteva znanje, izvežbanost in hkrati celega moža. Koliko sijajnih dvobojev je zabeležila olimpijska zgodovina prav v tej disciplini! Spomnimo se samo nepozabnega srečanja Slattvik-Has leta 1952 v Oslu in skrajnega navora, s kakršnim si je v Cortini priboril zlato kolajno Stenersen. Največ upanja na zmago imajo Norvežani.

DRSANJE IN HOKEJ

V hitrostnem drsanju imajo največ upanja na uspeh Norvežan Johanessen, ki je zmagal v tekmah

za letošnje evropsko prvenstvo, Fince Järvinen, Nizozemec Pesman ter Rusa Markulov in Gončarenko.

Povedati je treba, da se bodo v Squaw Valleyu ženske letos prvič potegovala za olimpijske kolajne tudi v tej športni zvrsti. Hitrostno drsanje (zlasti žensko) ima svoje ljubitelje zgolj v skandinavskih državah in SZ.

V umetnem drsanju ne gre samo za znanje, temveč tudi za ugled. Zato je treba mongo vaj, izkušnje in prizadevanosti. Naposled se trud tudi poplača. Mnogi nagrajenci z olimpijskih iger so si že dolga leta s to večino služili lepe denarce v raznih drsalnih revijah. Favoriti? Izbor ni velik: Jenkins (ZDA), Carol Heiss (ZDA), Wagner-Paul (Kanada) itd.

Na sporedu je tudi Biatlon, to je tek na 20 km, ki ga dopolnjujejo še štiri strelske preizkušnje. Iz daljine 100 m (stoje), 150, 200 in 250 m (poljuben položaj) je treba po petkrat streljati na določene cilje. Največji favoriti so Rusi, Svedji in Finci.

Glede na izide zadnjih pomembnejših srečanj v hokeju na ledu je med favoriti na olimpijskih igrah samo pet ekip: Kanada, SZ, CSR, ZDA in Švedska. Odkar so lani Rusi dobili v Cortini zlate medalje, niso niti enkrat več zmagali na poznejših srečanjih. Dvakrat so jih prehiteli Kanadčani in enkrat Svedji. To seveda še ne pomeni, da bi ne mogli ponoviti olimpijske zmage. Vse pa kaže, da bo hokejski turnir nedvomno ena izmed največjih privlačnosti olimpijskih dni.

Prihodnje zimske olimpijske igre bodo leta 1964 v Innsbrucku.

POMEMBNEJŠE TEKME

Petek, 19. febr.: smuk za moške, tek na 30 km; sobota, 20.: smuk za ženske; nedelja, 21.: veleslalom za moške, skoki za kombinacijo; ponedeljek, 22.: umetno drsanje za ženske (obvezni liki); torek, 23.: tek na 15 km, veleslalom za ženske; sredi, 24.: hitrostno drsanje za moške na 500 m, slalom za moške; četrtek, 25.: štafeta 4x10 km, hitrostno drsanje za moške na 5000 m; petek, 26.: ženska štafeta 3x5 km, slalom za ženske; sobota, 27.: tek na 50 km, hitrostno drsanje na 10.000 m; nedelja, 28.: skoki in zaključna svečanost. Srečanja v hokeju, hitrostnem in umetnem drsanju so na sporedu vsak dan.

Za zunanjšega ministra je cesar postavil grofa Czernina, ki ni bil nasproten njegovi mirovni politiki. Vsi ti poskusi pa niso privedli do nikakega uspeha.

Se bolj nepolitično je bilo odposlanstvo princa Ksista Burbonskega, cesaričinega brata, ki je v Italiji in Franciji tipal, ali so te države pripravljene skleniti z Avstrijo poseben mir. Poskus je imel za posledico nezaupanje Berlina in Viljema II. do cesarja in Avstrije. Dolžili so naravnost cesarico Cito, da kot tujka vodi posebno politiko in da ima moža pod oblastjo.

Vsa ta prizadevanja cesarja Karla so sicer kazala dosti dobre volje, a premalo odločnosti in političnega talenta. Usodna zveza, ki je Avstrijo prikovala na nemškega zaveznika, se ni dala več zlomiti.

Avstrija je drčala po usodni poti v prepad in dokončni zlom.

Še zadnji poskus

Približalo se je usodno leto 1918. V monarhiji so se že kazali znaki neskončne utrujenosti. Draginja, lakota in bolezni so morale prebivalstvo. Vojaki na frontah so umirali, ne da bi vedeli čemu. Propaganda, da je treba dajati življenje za vero, dom, cesarja, ni več vplivala na potrte in lačne bojce. Z dneva v dan so se množili pobezi iz vojske.

Cesar Karel je skušal z osebno dobroto zbrisati spomin na politične krivice, ki so

119

V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

jih njegovi predniki prizadevali podložnim narodom skozi dolga stoletja. Krik lačnega ljudstva, zlasti tisočev beguncev s Primorske, je predrl tudi zidovje dvora na Dunaju in živo ograjo dvorjanov in ministrov, ki so obdajali cesarja, da ne bi zvedel za položaj v državi.

Zadnjemu Habsburžanu je pa treba priznati, da si ni oholo zapiral oči in ušes, marveč da je živo čutil, da se bliža konec.

Na dvoru je vpeljal skromno življenje. Ukazal je, naj z dvornimi konji razvažajo kurjavo revežem po prestolnici. Vsak dan je iz cesarskih zalog dajal hrano lačnim na Dunaju. Res je to bila le kaplja v morje tisočerega gorja, a vendar je vladar pokazal, da bi v mirnih časih morda rešil kruno in državo.

Njegovo približevanje ljudstvu so nekateri krogi, v prvi vrsti velenemški, pripisovali njegovemu premehkemu značaju. Očitali so mu otopelost in celod, da v vinu utaplja skrb in žalost.

Veličanstvo cesarstva ni več ovijalo nje-

gove osebe. Hodil je s fronte na fronto v preprosti generalski obleki nadzorovat položaj in poslušat vedno bolj vznemirljiva poročila nižjih častnikov in pritožbe množstva.

Sredi poletja leta 1918 se je avstrijski glavni stan odločil za zadnji poskus, za prodor na italijanski fronti. Ofenziva lakote naj bi rešila majajajočo se monarhijo pogina. Zadnje rezerve, sami mlajši letniki, so se zbirale za fronto zlasti v Vipavski dolini. Posebno ozka in med griče oklenjena ter proti obstreljevanju skoro zavarovana dolina Branice je nudila važno zbirališče za vojaška skladišča in taborišča. Zadnje vasi, od koder še niso odvedli prebivalstva v begunske barake, so bile Hmelaki, Mesarji in Škrbči med Sv. Martinom in grizastimi pobojci strmega Škratljeveca, kjer se že prične Kraška planota. Na širokih senožetih, zlasti na Grofovki pri Mesarski vasi v Polju, je taborilo na tisoče vojakov vseh narodnosti v blatu in vodi ob Branici.

(Dalje)

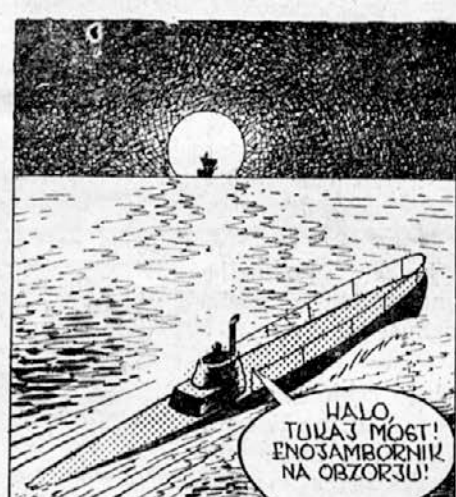
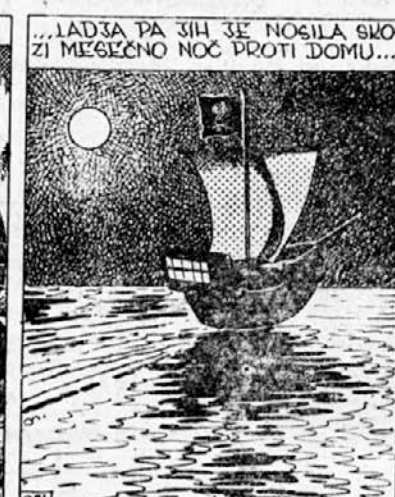
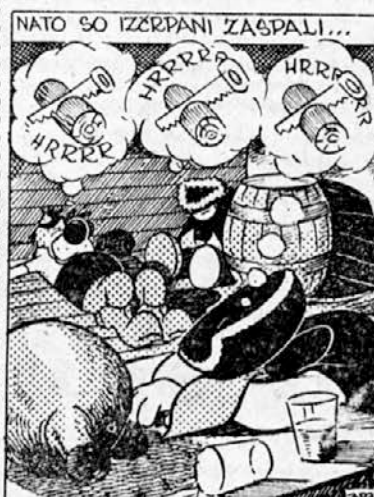
RADO BEDNARIK

34

Za
naše

n
a
i
m
l
a
i
š
e

G
u
s
a
r
j
i

SLOVENSKO GLEDALČE V TRSTU

V soboto, 20. febr., ob 21. uri v Avditoriju v Trstu krstna predstava

v nedeljo, 21. febr., ob 15.30 v Avditoriju v Trstu ponovitev

dr. BRATKO KREFT

BALADA O POROČNIKU IN MARJUTKI

V torek, 23. febr., ob 20.30 v kino dvorani v Skednju
BALADA O POROČNIKU IN MARJUTKI

GLASBENA MATICA V TRSTU

vljudno vabi na PUSTNI PLES v soboto, 27. februarja, v dvorani stadiona Prvi maj. Sodeloval bo kvintet Avsenik. • Vstopnice prodajajo od srede, 24. febr., dalje v Tržaški knjigarni, ul. Sv. Frančiška 20, tel. 61-792, in dve uri pred začetkom pri blagajni dvorane.

Kaj ljudje berejo?

Te dni je ljubljanska Tedenska tribuna objavila izid ankete na vprašanje, kateri je najboljši slovenski povojni roman. Vprašalne pole so bile razposlane književnikom, kritikom, publicistom, pa tudi bralcem. Na podlagi odgovorov, ki so zelo različni, je uredništvo sestavilo seznam. Največ točk je dobil roman, ki je pravzaprav povest, Pomladni dan Cirila Kosmača. Na drugo mesto je prišla Prežihova Jamnica. Nato sledi Sedmina Bena Zupančiča in roman Ivana Potrča Na kmetih. Seveda so te ocene najboljšega romana bolj relativne vrednosti. Vsakdo namreč meri po svojem vatlu; kar ta kritik hvali, oni graja. Dvojno mero povzroča tudi čas; saj gre marsikateri roman, ki je morda danes na glasu, prav kmalu v pozabo.

Se bolj raznovrstni so pa okusi bralcev. Seznam izposojenih knjig dveh največjih ljubljanskih ljudskih knjižnic, kažejo, da so si v prejšnjem letu bralci največkrat izposodili roman Mire Miheličeve April. Omenjenih petero del, ki so jih izbrali kulturni delavci kot najboljše, stoji v seznamu izposojenih knjig daleč zadaj.

Deloma razveseljivo dejstvo, izvirajoče iz ankete, je ugotovitev, da bralci vedno bolj segajo po izvirnih delih in ne več tako po prevodih.

KROZEK SLOVENSKIH IZOBRAZENECV v Trstu vabi na sestanek, ki bo v petek, 19. februarja, ob 20.30 v društvenih prostorih v Trstu, ul. Commerciale 5/I. Na spondu je predavanje dr. Stojana Brajše o temi: **PRISTOJNOST IN UREDITEV POSAMEZNIH REPUBLIK V JUGOSLAVIJI**

TEČAJI ZA STROKOVNE TOLMAČE
KSI vabi prijavitelce tečaja za strokovne prevajalce in tolmače ter tečaja nemščine, da se udeležijo sestanka, ki bo v petek, 19. februarja, ob 20. uri v Trstu, ul. Commerciale 5/I. Na sestanku bodo prijavitelci določili urnik predavanj, ki se bodo začela naslednji teden.

PUSTNA ZABAVA
KSI iz Trsta in Gorice priredita na pustno soboto skupno zabavo. Kdor se je namerava udeležiti, naj se prijavi v društvenih prostorih do četrta, 25. februarja.

Izdaja Konzorcij Novega lista
Odgovorni urednik Drago Legiša
Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477